

BİR KİTLE İLETİŞİM ARACI OLARAK SANATTA GAZETE İMGESİ

NEWSPAPER IMAGE IN ART AS A MASS MEDIA

Dr. Öğr. Üyesi Nesli Tuğban YABAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Temel Sanat Bilimleri Bölümü, nesli.yaban@hbv.edu.tr

ORCID: 0000-0002-2029-6481

ÖZET

Sanat, insanların yaratıcılıklarını estetik unsurlara dışa vurdukları üretimleri ifade eden bir kavramdır. İnsanlık tarihiyle eş zamanlı bir geçmişe sahip olan görsel sanatlar, tarih boyunca etkinliğini hiç kaybetmeden insanları ve toplumları etkilemiş ve yönlendirmiştir. Bir kitle iletişim aracı olan gazete ise, insanları ve toplumları etkileme konusunda sanatla ortak paydada buluşan bir niteliğe sahiptir. Birincil amacı haber vermek olan gazetenin geçmişi M.Ö. 59 yılına, Antik Roma'ya kadar uzanmaktadır. Çok maliyetli olmayan bir kitle iletişim aracı olan gazete, güncel olanı kitlelere duyurmak amacıyla üretilmiş olsa da zaman içinde, varlığını koruyabilmek için maddi gücü elinde bulunduran kişi ya da kurumların, ideolojilerin ve iktidarların kontrolüne girmiştir. Aynı durum sanatsal üretimler için de geçerlidir. Sanat da tarih boyunca çoğunlukla seçkin bir sınıfın ya da iktidarların elinde, denetiminde ve onların desteğiyle varlığını sürdürmüştür. Bu çalışma sanat ve gazeteyi buluşturan farklı bir perspektife sahiptir ve tarihte sanat eserlerinin içerisinde bir imge olarak yer alan gazetelere odaklanmaktadır. Çalışmanın amacı resimlerde yer alan gazete imgelerinin hangi amaçla resimlerde yer aldıklarını ortaya koymaktır. Resimlerde yer alan gazete imgeleri, betimsel analiz yöntemiyle ele alınacak ve resimlerin bağlamı çerçevesinde değerlendirileceklerdir. İçerisinde görsel bir unsur olarak gazete imgesi barındıran on adet resim çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Sanat eserlerinde gazete imgesinin kullanılması, eserlerin ait oldukları dönemin sosyal, ekonomik ve kültürel dinamiklerine hizmet ettiğini göstermektedir. Çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular, bir disiplin olarak sanatın iletişimi, iletişimin de sanatı karşılıklı olarak beslediğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İmge, Gazete, Sanat, Resim, Kitle İletişim

ABSTRACT

Art is a notion that expresses the productions of people to express their creativity with aesthetic elements. Visual arts which have a simultaneous past with the history of humanity have influenced and directed people and societies throughout history without losing their effectiveness. Newspaper which is a mass media has a quality that meets the common ground with art in terms of influencing people and societies. The primary purpose of the newspaper is to inform and its history dates back to 59 BC, Ancient Rome. Although the newspaper is a low-cost communication media and is printed to announce the actual to the masses; over time, it came under the control of people or institutions, ideologies and powers in order to maintain its existence. The same situation is also viable for art works.

Art has continued to exist in the control and support of an elite class or governments throughout history. This study has a different perspective that brings together art and newspaper, and focuses on newspapers as an image in art works in history. The aim of the study is to reveal for what purpose of the newspaper images includes in paintings. The newspaper images in the paintings will be handled with the descriptive analysis method and evaluated within the context of the paintings. The selected ten paintings which contain newspaper images as a visual element constitute the scope of the study. The use of newspaper image in art works indicates that they attend the social, economic and cultural dynamics of the period they belong to. The results of the study reveal that art as a discipline raises communication and communication mutually raises art.

Keywords: Image, Newspaper, Art, Painting, Mass Media

1. GİRİŞ

Günümüzdeki anlamıyla bir meslek ve alan olarak gazetecilik, temelleri önceden atılmış olmasına rağmen 19. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Ancak üretim amacı ve içeriği açısından ele alındığında gazetenin insan hayatındaki yerinin Antik Çağ'a (belki daha da öncesine) kadar uzandığı ve o dönemden günümüze farklı araçlarla, farklı içeriklere sahip gazete üretimleri yapıldığı bilinmektedir. Gazetenin insan hayatındaki yeri ve önemi yalnızca haber verme niteliği ile sınırlı değildir. Gazeteler kamuları ya da kitleleri etkileme, onları yönlendirme, bir ideolojiyi yayma, insanlar üzerinde bir fikri ya da durumu meşrulaştırma gibi sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel fonksiyonlara sahiptirler ki zaten bu niteliklerinden dolayı basın bir 'güç' olarak değerlendirilmektedir.

Bir alan ya da meslek olarak gazetecilik, kendi tarihi boyunca kimi zaman gıpta edilen, kimi zamansa yoğun eleştirilerin hedefinde bulunan hassas bir çizgide bulunmaktadır. Öyle ki bazı dönemlerde gazete okumak yalnızca haber alma ve günceli takip etme alışkanlığını değil, entelektüel anlamda bireyin kendisine atfettiği bir statüyü de ifade etmektedir. Bu noktada gazete okuyan bireyin imajı toplumda saygınlık uyandıran bir nitelik olarak ön plana çıkmaktadır. Gazete okuyan bireye atfedilen bu anlam, sanat eserlerinde de bir konu olarak kendisine yer bulmuştur. Gerek ülkemizde gerekse yurt dışında, bir bankta gazete okuyan bireyleri tasvir eden çok sayıda heykel çalışması bulunmaktadır. Benzer biçimde resim sanatında da örnekleri görülen gazete okuma sahneleri gazetecilik alanına ve mesleğine atıfta bulunmaktadır. Bu çalışma bir kitle iletişim aracı olan gazeteyi, okuyucu figürleri aracılığıyla tanımlayan gazete imgelerine odaklanmaktadır. Amaç, söz konusu gazete imgelerinin üretilmesinin ve sanata konu olmasının ardında yatan anlamları ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda eserler betimsel analiz yöntemiyle, ait oldukları dönemin dinamikleri bağlamında ele alınarak değerlendirileceklerdir.

2. ARAŞTIRMA VE BULGULAR: RESİM SANATINDA GAZETE İMGELERİ

Resim sanatı, insanların kendilerini ve yaşam biçimlerini, estetik kurallar çerçevesinde ve doğayı taklit ederek (mimesis) tasvir ettikleri bir görsel uygulama alanı olarak tanımlanabilir. Farklı bir görsel uygulama alanı olan imge ise ait olduğu zamandan ve mekândan koparılmış bir görüntü ya da görünüm anlamına gelmektedir. Figüratif resimlerde daha net olarak kendilerini gösteren imgeler, resmin konusuna ve içeriğine hizmet etmekle birlikte, kimi zaman alegorik nitelikleri ile sahip oldukları düz anlamlarının yanı sıra farklı yan anlamları da ifade etmektedirler. Bu çalışmada yer alan resimler de içerisinde figüratif ya da soyut gazete imgelerini barındıran sanatsal çalışmalardır. Resim sanatında bir konu ya da tamamlayıcı bir figür olarak yer verilen gazete imgelerine geçmeden önce bir kitle iletişim aracı olarak gazetenin insan hayatına aktif olarak girme süreci kısaca şu şekilde özetlenebilir:

“Gazeteler 17. yüzyıldan itibaren politik işlevleri, toplumsal yararları ve ticari yönelimleri nedeniyle diğer sosyal sistemler tarafından ilgiyle izlenmeye başlanmıştır.

18. yüzyılda toplumsal problemler, kamusal iletişim pratiği olarak tartışılmış; 19. yüzyılda gazetecilik kendine özgü bir problem alanı olarak belirlenmiş; 19. yüzyılın ortalarından 20. yüzyılın başına kadar ise meslekleşmiş, farklılaşmış ve içsel farklılaşma süreçleri ile ayrı bir sosyal sistem olarak gelişmeye başlamış ve modern gazetecilik, yapısını modern toplumun işlev sistemi doğrultusunda oluşturma eğilimine girmiştir (Alver, 2011: 15)”.
M.Ö. 59 yılında, Antik Roma’da Acta Diurna ile ortaya çıkan bugünkü anlamıyla gazetecilik anlayışı, yüzyıllar sonra 17. yüzyıldan itibaren tekrar insan hayatına girmiş ve yaygın bir şekilde başvurulan bir kitle iletişim aracı olmuştur. Bu dönem itibariyle bir gazete çıkarmak, gazetede haber ya da makale yazmak ya da gazete okumak bir ayrıcalık olarak kabul edilmektedir. Bunun sebebi şüphesiz okuma-yazma oranının çok da yüksek olmadığı toplumsal yapıdan kaynaklanmaktadır. Özellikle okuma-yazma oranının çok düşük olduğu toplumlarda, gazetelerin bir kişi tarafından topluluklara okunduğu bilinmektedir. Gazetelerin bir imge olarak resim sanatında kendine yer bulması da tam olarak bu sebebe dayandırılabilir. Çünkü gazete okuyabiliyor olmak kişi ya da kişilere bir sosyal statü kazandırmaktadır.

Resimler, sanatsal üretimler olmanın yanı sıra yüzyıllar boyunca birer görsel kitle iletişim aracı olarak da insanlara hizmet etmişlerdir. Dolayısıyla, bir kitle iletişim aracının bünyesinde yine bir kitle iletişim aracını barındırıyor olmasının bir anlamı olmalıdır. Resim sanatı ve eserlerde bulunan gazete imgelerinin çözümlenebilmesi için öncelikle o eserlerin üretildikleri dönemleri ve söz konusu dönemlerin sosyal, kültürel, siyasi, askeri ve ekonomik bağlamlarını anlamak gerekmektedir. Bu nedenle gazete imgeleri içeren resim sanatından örneklere kronolojik olarak yer verilecektir.

Resimler, sanatsal üretimler olmanın yanı sıra yüzyıllar boyunca birer görsel kitle iletişim aracı olarak da insanlara hizmet etmişlerdir. Dolayısıyla, bir kitle iletişim aracının bünyesinde yine bir kitle iletişim aracını barındırıyor olmasının bir anlamı olmalıdır. Resim sanatı ve eserlerde bulunan gazete imgelerinin çözümlenebilmesi için öncelikle o eserlerin üretildikleri dönemleri ve söz konusu dönemlerin sosyal, kültürel, siyasi, askeri ve ekonomik bağlamlarını anlamak gerekmektedir. Bu nedenle gazete imgeleri içeren resim sanatından örneklere kronolojik olarak yer verilecektir.

Resim 1. Meksika’dan Savaş Haberleri, 1848

Richard Caton Woodville, Tuval Üzerine Yağlıboya, 68,6 × 63,5 cm

Crystal Bridges Museum of American Art, ABD

Gazete imgesinin yer aldığı ilk resim, gazetenin birincil işlevi olan haber verme özelliğinin ön plana çıkarıldığı ve haberlerin yarattığı etkiyi gösteren bir çerçevede izleyiciye sunulmuştur. 1848 yılında ABD'nin Meksika ile yaptığı savaşın haberini bir gazeteden okuyan ve hayretler içinde gösterilen merkezdeki figürün çevresindeki diğer figürlerin de aldıkları haberlere karşı olan şaşkınlıklarının grotesk biçimde verildiği görülmektedir. Resimlerde yer alan gazete imgeleri kimi zaman düz kimi zamansa yan anlamları ile mesaj vermektedirler. Ancak bu resimde yer alan gazete imgesinin düz anlamıyla kullanıldığı yani haber veren bir kitle iletişim aracı olarak gösterildiği açıktır.

New Orleans'daki bir pamuk borsasını konu alan ikinci resimde ise, pamukların kalitesini kontrol eden ve evrak işleri ile ilgilenen çok sayıda figür yer almaktadır. Ancak Edgar Degas bu eserin merkezine fazlasıyla rahat bir şekilde oturan ve gazete okuyan bir figür yerleştirmiştir. 19. yüzyıla ait olan resimde, merkezde yer alan gazete imgesi, onu okuyan figürün beden diliyle birlikte şüphesiz bir anlam ifade etmektedir. 19. yüzyıl Batı dünyasında haritaların yeniden çizilmesine sebep olan çok sayıda siyasi ve askeri değişikliğin yaşandığı bir dönemdir. Batı dünyası 17. yüzyılda yapılan coğrafi keşifler ve 18. yüzyılda gerçekleşen Sanayi Devrimi'nin neticesinde ucuz ham madde, işgücü ve yeni pazar arayışı ile farklı coğrafyalara uzanmış ve ekonomik temelli bir dönüşüme girmiştir. Aynı zamanda 18. yüzyılda yaşanan Fransız Devrimi, milliyetçilik ideolojisini ön plana çıkararak Batı dünyasında hızla yayılmasına sebep olmuş ve büyük imparatorluklar dağılarak yerlerini ulus devletlere bırakmıştır. 19. yüzyıl yaşanan tüm bu değişim ve dönüşümlere bağlı olarak gerek sosyal ve kültürel gerekse ekonomik açıdan emperyalist politikaların hâkim olduğu bir dönem olarak dikkati çekmektedir. Bu kadar yoğun hareketliliğin yaşandığı bir dönemde, gazetelerin ne kadar büyük bir önem arz ettiği ise tartışılmaz bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

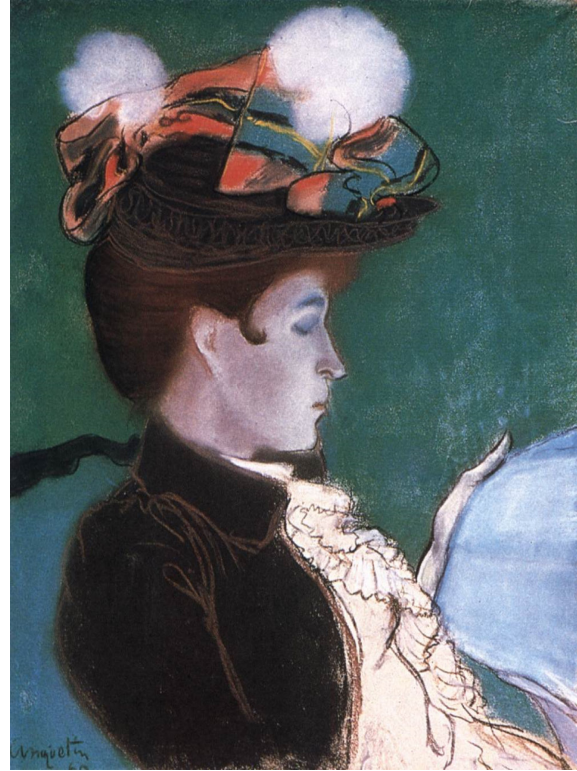
Resim 2. New Orleans Pamuk Borsası, 1873
Edgar Degas, Tuval Üzerine Yağlıboya, 73 x 92 cm
Musée des Beaux-Arts de Pau, Fransa

Resme adını veren bir ABD şehri olan New Orleans, 18. yüzyılda Fransız koloniler tarafından kurulan bir şehirdir. İlerleyen dönemlerde farklı millet ve toplulukların kontrolüne geçse de şehirdeki kurucu Fransız etkisi yadsınamaz. Dolayısıyla resimde yer alan figürlerin Fransa'yı ve Fransız kültürünü temsil ettikleri söylenebilir. Merkezde yer alan ve çalışmaya konu olan gazete okuyan figürün rahat tavırdaki oturuşu ABD'deki Fransız hegemonyasının bir göstergesidir. Çünkü resmin yapıldığı dönemden önce şehir Napolyon tarafından çoktan ABD'ye satılmıştır. Bu yoğun ve hareketli yerde çalışmak yerine gazete okuyan figür ise, gerek gündemi takip etme gerekse ortama hâkim olma ve bu durumun kendisi için bir avantaj olmasını vurgular niteliktedir. Çünkü resimde yer alan bu figür ressamın ABD'ye yerleşen ve pamuk ticareti ile ilgilenen iki kardeşinden birisidir. Diğer kardeş de patron olmanın verdiği rahatlıkla pencereye yaslanmış, ortamı seyretmektedir. Ressam Edgar Degas kardeşlerini ABD'de ziyaret etmiş, Fransız emperyalizminin egzotizmini ilginç bularak bu resmi New Orleans ziyaretinin akabinde yapmıştır. Bu noktada unutulmaması gereken husus, tüm sanat eserlerinin kendi döneminin dinamikleri bağlamında anlaşılması ve değerlendirilmesi gerektiğidir ki ancak bu şekilde eserlerin ve eserlerin içerdikleri imgelerin anlam kazanması mümkün olup, iletişim boyutu ortaya çıkabilmektedir. Çünkü sanatın birçok döneminde, bir bağlamı, kültür üyelerinin aşına oldukları durumsal ipuçları açığa vurur (Gombrich, 2014: 86)

Resim 3. Gazete, 1883

James Tissot, Kâğıt Üzerine Pastel, 63 x 50 cm
Musée du Petit Palais, Fransa

Resim 4. Gazete Okuyan Kız, 1890

Louis Anquetin, Karton Üzerine Pastel, 54 x
44 cm Tate Gallery, İngiltere

Gazete imgelerinin yer aldığı resimlerden birbirlerine oldukça benzeyen iki örnek de gazete okuyan kadın figürlerinin bulunduğu resimlerdir. Bu resimlerdeki kadın figürler dış görünüşlerinden de anlaşılacağı üzere aristokrat bir sınıfa ait olarak değerlendirilebilirler. Figürlerin başlarındaki şapkaları, giyimleri ve kullandıkları aksesuarları ile yalnızca bir sosyal sınıfı değil aynı zamanda ait oldukları dönemin dinamiklerini de işaret etmekte oldukları söylenebilir.

Dünyadaki değişimleri ve dönüşümleri ilgiyle takip ettikleri görülen her iki figürün de gazete okurken tüm dikkatlerini gazeteye verdikleri ve dalgın şekilde gazete içeriklerine odaklandıkları görülmektedir. Bu noktada her iki resimde de yer alan gazete imgelerinin izleyiciyi bir eyleme yönlendirdikleri söylenebilir. Çünkü imge izleyicileri, potansiyel olarak birer hayal, rüya, düşünce ve içgörü anlatıcısıdır. Bir imgeye göz atmak, görülenden zihne ve oradan eyleme gidip tekrar geriye dönen pek çok adımdan ilkidir (Burnett, 2012: 96). Söz konusu iki resim ve bu resimlerdeki gazete imgeleri, kadınların da okuma bilgisine sahip oldukları ve olmaları gerektiğini işaret ederken, aynı zamanda gazete okumanın ya da güncel gazeteleri takip etmenin modern çağın bir gerekliliği olduğunun da altını çizmektedir. Bu noktada gazetecilik tarihinde 19. yüzyılın önemli bir yerinin olmasının sebeplerinden birinden de söz etmek gerekmektedir. Resimli gazeteler ya da illüstrasyon gazeteleri, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Avrupa ve ABD başta olmak üzere oldukça yaygın ve kabul gören haber alma araçları olarak karşımıza çıkmaktadır. Okuma-yazma bilmeyen ya da yazılı metin beraberinde görsel metin okumayı tercih eden okuyuculara/izleyicilere yönelik olan bu gazete türleri, başlangıçta ressam ve illüstratörler tarafından resimlenmiş, ilerleyen zamanlarda bu resimlerin yerini fotoğraflar almıştır. Resimli gazeteler, içeriğindeki bol görsel, az metin ile okuma-yazma bilgisi olmayan kesime de hitap ettiği için uzun dönem rağbet görmüştür.

Gazetecilik tarihinde 20. yüzyıla gelindiğinde ise farklı bir gazete formatı olan tabloidlerin kullanıldığı görülmektedir. Tabloidler, küçük boyutta düzenli olarak çıkan gazetelerdir. Sayfa sayılarının az olması, kolay erişime sahip olmaları, kısa zamanda okunup tüketilmeleri, resimler ve çarpıcı başlıklarla haberlerin sunulması, tabloid basını ciddi/fikir gazetelerinin (prestige press) alternatifine getirmiştir (İnal, 2010: 163). Ekonomik olması ve hızla okunup el değiştirmesi bakımından Avrupa ve ABD’de hızla yaygınlaşan tabloid gazetecilik anlayışı, orta sınıf olarak değerlendirilen sosyal sınıfa hitap etmesi açısından da önem arz etmektedir. Tabloid gazetelere erişimin kolay ve ucuz olması, çok daha fazla sayıda kişinin gazete almasına ve okumasına olanak vermiş, bu durum sanat eserlerinde de kendisine yer bulmuştur.

Resim 5. Ekim, 1903

Károly Ferenczy, Tuval Üzerine Yağlıboya, 127 x 107 cm
Magyar Nemzeti Galéria, Macaristan

Çiftlik benzeri bir mekânda, bir şemsiye gölgesinde gazete okuyan figürün yer aldığı Ekim adlı resim, 20. yüzyılın başlarındaki sosyal sınıfları, yaşam biçimlerini ve dönemin kültürünü gösteren bir belge olarak kabul edilebilir. Diyagonal bir masanın arka tarafında sırtı izleyiciye dönük olarak gazete okuyan figürün resmin izleyicisi ile iletişime kapalı olduğu açıktır. Masa izleyici ile figür arasında adeta bir sınır oluştururken, gazete okuyan figürün, eğitilmiş orta sınıf ile enformasyon arasındaki ilişkiyi (Schudson, 2011: 208) işaret ettiği söylenebilir.

20. yüzyılla birlikte dünyada yaşanan askeri, siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik değişimler ve dönüşümler, eğitimin ve enformasyonun daha ulaşılabilir hale gelmesine zemin hazırlamıştır. Özellikle iletişimin kitleler üzerindeki etkisinin ve öneminin daha da ön plana çıktığı bu süreçte sanat ve sanatın iletişimsel boyutu da değişikliklere uğramıştır. Formun bozulması, sanatsal üretimlerin belli kural ve kalıplardan arınarak daha özgür olması, sanat eserlerinin verdiği mesajlara da yansımıştır. Toplumsal dinamiklere bağlı olarak dönüşen bu yeni sanat anlayışında da figüratif ya da soyut (non-figüratif) resimlere yansıyan gazete imgeleri dikkati çekmektedir.

Resim 6. Gazete Okuyan, Bilinmeyen Bir Adamin Portresi, 1911-14
André Derain, Tuval Üzerine Yağlıboya, 162,5 x 97,5 cm
Hermitage Museum, Rusya

Formu bozulmuş, fovist ve kübist tarzdaki bu eserlerde gazete imgelerinin yer alması, 20. yüzyılın ilk çeyreğinde gazetelerin kişiler ve toplumlar üzerindeki yönlendirici etkisini ifade etmektedir. Çünkü bu dönemde I. Dünya Savaşı'na zemin hazırlayan emperyalist politikalar ve milliyetçi eğilimler konusunda kitleleri etkileme, onları yönlendirme ve ikna etme görevlerini siyasetçilerle birlikte gazetelerin üstlendiği söylenebilir. Bu nedenle bireyleri ve toplumları gazete okumak ve gazete okumaya yönlendirmek için sanat eserlerinde gazete imgelerine yer verildiği; sanat eserleri aracılığıyla, gazete okumanın kültürel ve entelektüel bir sermayeye sahip olmak için başvurulmuş bir kaynak olarak gösterildiği ifade edilebilir. Dolayısıyla gazete imgelerinin resim sanatındaki yansımaları ve misyonu yalnızca gazete okuyan kadın ya da erkek figürler üzerinden değil aynı zamanda eğitim sürecinde olan öğrenciler üzerinden de tanımlanmaktadır.

Resim 7. Oturan, Gazete Okuyan Adam, 1912
Pablo Picasso, Kâğıt Üzerine Mürekkep
30,8 x 19,7 cm, MET Museum, ABD

Resim 8. Bir Gazeteye Öğrenci, 1913-14
Pablo Picasso, Tuval Üzerine Alçı, Yağlıboya,
Pastel Boya ve Kum, 73 x 59,7 cm, MET
Museum, ABD

Gazete sözcüğü ya da gazete imgesi, gazetecilik alanı ya da mesleği 19. yüzyılla birlikte kavuştuğu yeni çehresiyle modern toplumların vazgeçilmez bir parçası olmuş ve birincil haber alma kaynağı haline gelmiştir. Radyo ve televizyon gibi işitsel ve görsel kitle iletişim araçlarına rağmen etkinliğini yitirmeyen gazetelerin önemi II. Dünya Savaşı Dönemi'nde de kendini göstermiş, gazetelerde yer alan makaleler ve köşe yazıları kitleleri yönlendirmede oldukça etkili olmuştur. İlerleyen dönemlerde ise gazeteciliğin ve gazetelerin seçkin bir perspektife sahip olup olmaması ya da bir popüler kültür nesnesi haline dönüşme süreci tartışılmıştır. Bu gazetecilik alanındaki, yüksek kültür ve popüler kültürle ilgili ebedi soruların bir tekrarıdır (Schudson, 2011: 215). Ancak gerçek olan şudur ki, gazetecilik alanı zaman içerisinde, toplumsal dönüşümlere bağlı olarak kendi hedef kitlesini belirlemiş ve gazeteler de yalnızca haber verme araçları olmaktan uzaklaşmışlardır.

Kendi bünyesinde türlere ayrılan gazeteler, içeriklerine ve konularına göre farklılaşmış, böylelikle toplumun her kesiminden insanlara hitap eden gazetecilik anlayışı yaygınlaşmıştır. Artık modern dünyada insanlar fikir-sanat gazeteleri, kadın-çocuk gazeteleri, spor gazeteleri vb. çok sayıda türe sahiptir. Öyle ki bu farklılaşma resim sanatındaki gazete imgeleriyle de kendisine temsil alanı bulmuştur.

Resim 9. Gazeteli Kadın, 1960
Richard Diebenkorn, Tuval Üzerine
Yağlıboya
121,9 x 86 cm, Özel Koleksiyon

Resim 10. İsimli (Gazete Okuyan Kadın),
1955-67
Richard Diebenkorn, Dokuma Kağıt (Wove
Paper) Üzerine Siyah Pastel Boya, 63,8 x 50,7
cm Washington, ABD

Sanat alanında özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dünyayı saran savaş karşıtı özgürlükçü anlayışla, insanların bireysel hakları, milletlerin ve etnik kimliklerin ötekileştirilmemesi, cinsel kimliklerin özgür ifadesi ve feminizm gibi çok sayıda düşünsel unsurun ön plana çıktığı bilinmektedir. Bu dönemde sanat eserlerinin de konu ya da performans olarak bu düşün hareketlerinden beslendiği ve kavramlardan hareketle yalnızca eser üretmenin yanı sıra yapılan sanat performansları da dikkati çekmektedir. Figüratif sanat anlayışında üretilen ve gazete imgesi ile tamamlanan kadın figürlerin yer aldığı son iki resimde de ait oldukları dönemin anlayışı ve dinamikleri açıkça görülmektedir. Bu resimlerde yer alan gazete imgeleri kadının toplumdaki konumunun ve rolünün altını çizerken, onun özgür ve rahat hayatını da feminist bir perspektiften izleyiciye sunmaktadır. Okunan gazetelerin modern hayatın farklı okuyucu kitlelerine hitap ettiği, bir gazetenin günlük haber gazetesi diğerinin ise resimli bir magazin gazetesi olduğu anlaşılmaktadır. Bu noktada söz konusu gazete imgelerinin ve 19. yüzyılda gazete okuyan kadın figürlerle 20. yüzyılda gazete okuyan kadın figürler arasındaki farkın net olarak anlaşılabilirliği düşünülmektedir.

Toplumsal dönüşümlerin kitle iletişim araçlarını ve yöntemlerini şekillendirdiği bir ortamda, kültür ve sanat alanında yaşanan değişimlerin de bu yeni yaşam biçiminden ve perspektiften ayrı düşünülmesi olası değildir. Dolayısıyla sanat da geçmişte sahip olduğu kurallardan ve özelliklerden sıyrılmış, kavramsal ve eskisinden farklı bir inşa sürecine girmiştir.

Sanattaki bu değişim kısaca şöyle özetlenebilir: “Geçmişin sanatı, eskiden olduğu gibi değildir artık bugün. Yetkesini yitirmiştir. Onun yerine bir imgeler dili oluşmuştur. Şimdi önemli olan bu dili kimin, ne amaçla kullandığıdır (Berger, 1999: 33)”. Çalışmada yer alan sanat eserlerindeki gazete imgelerinin de bu bağlamda değerlendirilip anlaşılması önemlidir.

3. SONUÇ

Sosyal bilimler disiplinler arası çalışmalara uygun, farklı bilim dallarının birbirini beslediği ve çalışma alanları doğurduğu geniş bir yelpazeye sahiptir. Bu çalışma da sanat tarihindeki gazete imgelerine odaklanarak, öncelikli olarak iletişim ve sanat alanlarından; sonra tarih, uluslararası ilişkiler, sosyoloji gibi farklı disiplinlerden beslenerek, gazete imgelerinin kullanıldığı dönemlerdeki bağlamını ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda 19. yüzyıldan itibaren resim sanatında görülen gazete imgelerinin olduğu resimlere ulaşılmış , eserler ve eserlerde yer alan gazete imgeleri değerlendirilmiştir. Sonuç olarak resimlerde yer alan her bir gazete imgesinin, bulunduğu ortam ya da mekân, gazeteyi okuyan figürler ve o figürlerin özellikleri gibi unsurlarla bir anlam ürettiği ve bir görsel iletişim aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gazeteler tarih boyunca kitlelere haber ulaştıran birer kitle iletişim aracıdır. Aynı zamanda kişileri ve toplumları etkileme ve yönlendirme gücüne sahip olan gazetelerin, sanatta imgesel varoluşlarının anlamı ise kitle iletişim aracı olma niteliklerinden farklıdır. Çünkü imgesel boyutlarıyla gazeteler, ait oldukları dönemin yapısı hakkında bilgiye ulaşılmasına zemin hazırlamaktadırlar. Bunu da dolaylı olarak, resimlerde yer alan figürleri ve ortamı işaret ederek yapmaktadırlar. Düz anlamıyla haber vermeyi ifade eden gazete imgeleri, yan anlamları ile günceli ve gündemi takip etmeyi, okumayı, entelektüel ve kültürel bir birikime sahip olmayı, dünyadaki yaşanan olaylara karşı duyarlılığı işaret etmektedirler. Ancak çalışmada yer alan resimlere odaklanıldığında “Bu insanlar neden gazete okuyorlar? Bu kadar ilgi ile gazeteyi takip etmelerinin sebepleri nelerdir? Gazete insan hayatında neden bu denli önemli? Elinde gazete ile bir resimde yer almak birey için bir anlam ifade ediyor mu? “ gibi çok sayıda soru akla gelmektedir. Çalışmanın sonucunda ortaya çıkan da tam olarak bu soruların cevapları yani resimlerdeki gazete imgeleri ile bir kitle iletişim aracı olarak gazetenin bağlamlarıdır. Her resimde yer alan gazete imgesi, söz konusu dönemin koşullarını bize hatırlatmakta ve resmi anlayabilmek için o dönemi araştırmaya yönlendirmektedir. Bu durum da bizi gazetelerin o dönemdeki rolünü, önemini ve gücünü göstermektedir. Çünkü gazetecilik kendi tarihinde iktidarlara ya da ekonomik güçlere hizmet ettiği düşünölen ya da muhalif görüşleri sebebiyle sansüre ve kapatma cezalarına maruz kalan ve çoğu zaman tehlikeli bulunan bir kitle iletişim aracı olmuştur. Resim sanatına imgeleriyle konuk olan gazetelerin de sahip oldukları düz anlamı ve yan anlamlarına ek olarak alegorik anlamıyla dönemlerinin sansür anlayışlarına birer tepki olarak bu resimlerde yer aldıkları söylenebilir. Dolayısıyla toplumları etkileme gücünü bu kez sanat eserleri üzerinden ortaya koyan gazetelerin, imge olarak dahi etki alanının genişliği ve gücü ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Alver F. (2011). Gazetecilik Bilimi ve Kuramları. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
Berger J. (1999). Görme Biçimleri. İstanbul: Metis Yayınları.
Burnett R. (2012). İmgeler Nasıl Düşünür? İstanbul: Metis Yayınları.
Gombrich E. H. (2014). İmge ve Göz. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
İnal A. (2010). ‘Tabloid Habercilik’ Televizyon Haberciliğinde Etik (Ed. Bülent Çaplı ve Hakan Tuncel), Sayfa: 163-178. Ankara: Ankara Üniversitesi İLEF ve Fatusch B.V.
Schudson M. (2011). ‘Yeni Gazetecilik’, İletişim Tarihi (Ed. David Crowley ve Paul Heyer), Sayfa: 208-217. Ankara Siyasal Kitabevi.

Görsel Kaynakları:

- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:War_News_from_Mexico.jpg (Erişim Tarihi: 10.07.2021)
- <https://www.metmuseum.org/search-results#!/search?q=picasso> (Erişim Tarihi: 27.05.2021)
- <https://www.wga.hu/index1.html> (Erişim Tarihi: 27.05.2021)
- <https://www.wikiart.org/en/andre-derain/portrait-of-a-man-with-a-newspaper> (Erişim Tarihi: 10.07.2021)
- <https://www.nga.gov/collection/art-object-page.112582.html> (Erişim Tarihi: 27.05.2021)